

Rekomendacje Eksperskiej Rady ds. Bezpieczeństwa Energetycznego i Klimatu dla aktualizacji Polityki Energetycznej Polski do 2040 r.

29.06.2022

Kontekst

Aktualna sytuacja międzynarodowa oraz nasilający się kryzys energetyczny związany z rekordowo wysokimi cenami surowców zwiększa presję na aktualizację polityki energetycznej państwa. Od poprawnych diagnoz oraz dobrych i skoordynowanych decyzji i działań rządu, samorządów i biznesu zależy przygotowanie Polski do przejścia trudnego okresu w energetyce.

Najważniejsza staje się perspektywa krótko i średnioterminowa. Sytuacja paliwowa jest poważna, a kryzys energetyczny związany z niepewnością dostaw gazu, węgla i ropy się nasila. Potrzebne jest postawienie instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo energetyczne w stan alarmowy i przygotowanie działań: przede wszystkim redukujących popyt, poprawiających efektywność energetyczną i zmniejszających ekspozycję sektorów gospodarki na paliwa kopalne.

W dniu 23 maja 2022 r. odbyło się spotkanie, na którym członkowie Eksperskiej Rady ds. Bezpieczeństwa Energetycznego i Klimatu dyskutowali o przyjętych przez Radę Ministrów 29 marca 2022 r. założeniach do aktualizacji [Polityki energetycznej Polski do 2040 r.](#) (PEP2040).

Na tej podstawie członkowie Rady uzgodnili następujące rekomendacje:

Uwagi ogólne

1. Polityka energetyczna państwa jest ważnym dokumentem, który określa zasady zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego oraz warunki brzegowe transformacji. Wyznacza kierunki dla strategii, programów i planów. PEP jest kluczowa dla zmobilizowania i ukierunkowania działań społeczeństwa, firm energetycznych, samorządów i przemysłu.
2. Polityka energetyczna państwa obejmuje dziś obszary gospodarki bardziej rozległe niż kiedyś. Podstawą planowania polityki publicznej powinien być Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu (KPEiK), który następnie ma przełożenie na strategie sektorowe i finansowanie inwestycji ze środków finansowych UE. Dlatego PEP powinien być spójny z KPEiK, a obydwa dokumenty z uzgodnionymi strategiami UE.
3. Proces przygotowywania polityki energetycznej powinien być **transparentny, zgodny z przyjętym harmonogramem**, a wyznaczone cele powinny współgrać z postępującymi zmianami zachodzącymi w podnoszeniu ambicji klimatyczno-energetycznych UE, zgodnie np. z [pakietem Fit for 55](#), czy **ostatnio przedstawionym REPowerEU**, a także z globalnymi megatrendami w sektorze.
4. Założenia do aktualizacji PEP 2040 przedstawione przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska **właściwie identyfikują kierunki działań** na rzecz bezpieczeństwa energetycznego. Są jednak bardzo **ogólne** i nie zawierają jasno zarysowanych perspektyw czasowych dla poszczególnych typów działań, konkretnych celów oraz informacji na temat kolejnych kroków, procesu

tworzenia nowej polityki i wdrażania rozwiązań. Nie odnoszą się też to obecnej kryzysowej sytuacji na rynku paliw.

5. W obecnych warunkach wojny w Ukrainie oraz odcinania dostaw rosyjskich surowców z pewnością priorytetowa jest **perspektywa krótkoterminowa** - najbliższej zimy: zapewnienie bezpiecznych, stabilnych dostaw energii elektrycznej oraz ciepłej, a także surowców: gazu ziemnego, węgla, ropy po cenach, które społeczeństwo i gospodarka Polski będą w stanie udźwignąć.
6. Rząd zdecydował, że w przyszłości ok 15-20% energii elektrycznej w Polsce będzie pochodziło z energii jądrowej oraz że istotną rolę (np. w przemyśle) odegrają małe reaktory jądrowe. Należy założyć realistyczne ramy czasowe przedsięwzięcia i konkretne nieprzekraczalne kamienie milowe realizacji projektu. Istotne jest również utrzymywanie opcji alternatywnych na wypadek opóźnień w realizacji tych projektów.
7. **Najważniejsze są jednak działania systemowe** redukujące zużycie paliw kopalnych w perspektywie kolejnych miesięcy i najbliższych kilku lat. Ważna będzie poprawa efektywności energetycznej, przyspieszenie rozwoju wykorzystania energii ze źródeł **odnawialnych**, wszelkich form energii odpadowej w energetyce, szerokokorozumianym ciepłownictwie, transporcie i przemyśle oraz intensyfikacja działań z obszaru **efektywności energetycznej**, przede wszystkim w zakresie termomodernizacji budynków i świadczenia usług energetycznych. Kluczowa również będzie poprawa **elastyczności** systemu energetycznego oraz włączanie transportu i ciepłownictwa do jego bilansowania, a także dalszy rozwój usług zarządzania popytem (*demand side response* - DSR).

Rekomendacje

Poniżej przedstawiamy najważniejsze działania istotne do wdrożenia w krótkim terminie, które przyczynią się do realizacji celów zakreślonych w PEP2040:

1. Efektywność energetyczna

Zgodnie z założeniami do aktualizacji PEP2040 efektywność energetyczna oraz redukcja popytu na paliwa kopalne musi być priorytetowym działaniem dla wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego, ograniczania kosztów i redukcji emisji. W tym celu rekomendujemy:

- a. **Pilną rewizję przyjętej w lutym 2022 [Długoterminowej Strategii Renowacji Budynków](#)**. Zgodnie z tym dokumentem w latach 2020-2030 przeprowadzanych będzie 236 tys. termomodernizacji rocznie. Konieczne jest **przyspieszenie tempa** termomodernizacji zgodnie z przygotowywaną rewizją Dyrektywy [EPBD](#) (Energy performance of buildings directive), w tym **zwiększenie udziału głębokiej termomodernizacji** i wdrożenie bądź reforma programów wspierających.
- b. Uruchomienie **ogólnopolskiej kampanii społecznej** mobilizującej społeczeństwo do **oszczędzania energii** – elektrycznej, ciepłej oraz paliw w transporcie.
- c. Przygotowanie i wdrożenie **programu kształtowania kadr i wsparcia firm budowlano-instalacyjnych** działających w obszarze oszczędzania energii, oferujących profesjonalne usługi przemysłowi i gospodarstwom domowym.
- d. **Wsparcia lokalnych, samorządowych programów** efektywności energetycznej, w tym wymiany okien, termostatów, żarówek, transportu zbiorowego.

- e. **Wdrożenie mechanizmów umożliwiających świadczenie przez dostawców energii usług energetycznych dla odbiorców.**

2. Odnawialne źródła energii

Założenia do PEP2040 trafnie wskazują, że OZE odpowiadają na wyzwania związane z **niezależnością i suwerennością** energetyczną. Polska powinna maksymalnie przyspieszyć rozwój OZE we wszystkich obszarach gospodarki.

W 2030 r. co najmniej 50% zapotrzebowania na energię elektryczną netto (zgodnie z analizami [Planu rozwoju sieci PSE](#)) **powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych.**

Aby do tego doszło konieczne jest zniesienie barier, utrzymanie racjonalnych zachęt i zmiana organizacji rynku energii:

- a. Odnawialne źródła energii wraz z infrastrukturą sieciową do ich przyłączenia oraz z magazynami powinny stać się **inwestycjami celu publicznego.**
- b. Konieczne jest podniesienie celów rozwoju dla energetyki morskiej na morzu.
- c. Sama liberalizacja zasady 10H nie wystarczy dla znaczącego przyspieszenia rozwoju OZE. **Zasady wydawania pozwoleń** dla OZE powinny ulec gruntownej modyfikacji. Procesy planistyczne na poziomie gminnym powinny umożliwić wyznaczanie **obszarów dedykowanych** dla rozwoju OZE, w których procesy pozwoleńowe powinny być przyspieszone.
- d. Trzeba zaktualizować harmonogram aukcji i postawić znacznie bardziej ambitne cele rozwoju mocy OZE w kolejnych latach, tak aby zmobilizować firmy do rozwijania projektów i jak największej konkurencji.
- e. Konieczne jest **dokończenie reformy rynku energii.** Kluczowe jest stworzenie pełnego i równoprawnego dostępu dla odbiorców i agregatorów do rynku energii, rynku bilansującego i rynku usług systemowych, likwidacja zbędnych ograniczeń, uelastycznienie kryteriów wejścia. Działania te ułatwią integrację OZE, w tym budowę **magazynów** energii oraz rozwój usług **elastyczności popytu.**
- f. Maksymalnie też trzeba zwiększać udział odnawialnych źródeł energii w ciepłownictwie. Do tego niezbędne jest wdrażanie ciepłowniczych sieci niskotemperaturowych.

3. Rozwój sieci elektroenergetycznych

- a. OSD powinny zostać zobowiązane do **rewizji planów rozwoju sieci pod kątem rozwoju OZE, magazynów energii, elektromobilności.** Powinny też w krótkim czasie zaproponować rozwiązania odblokowania mocy przyłączeniowych dla OZE i określić kryteria przyznawania warunków przyłączeniowych. Istotne jest również dofinansowanie rozwoju sieci z dostępnych funduszy unijnych i krajowych.
- b. Otoczenie regulacyjne powinno wymagać od przedsiębiorstw sieciowych w szczególności uwzględnienia tzw. **rozwiązań pozasieciowych** (*non-wire alternatives*) dla optymalnego rozwiązywania lokalnych problemów bilansowania sieci oraz uwzględniać ich zastosowanie w taryfach. Budowa nowej infrastruktury może być często zastąpiona przez działania w obszarze DSF (*demand side flexibility* - elastyczność strony popytowej), efektywności energetycznej lub magazynów energii czy automatyki regulacji napięcia.
- c. Perspektywiczny w kontekście krótkoterminowym jest tzw. **cable pooling** - wykorzystanie zabezpieczonych zdolności przesyłu energii do łączenia projektów odnawialnych (np. elektrowni wiatrowych i słonecznych).

4. **Przemysł** - konieczne jest większe włączenie tego sektora gospodarki w transformację energetyczną:

- a. **Odblokowanie barier rozwoju OZE w przemyśle** przede wszystkim poprzez liberalizację ograniczeń budowy energetyki wiatrowej i ułatwienia procedur inwestycyjnych.
- b. Dalszy rozwój **programów dobrowolnej i odpłatnej redukcji popytu (DSR)** na energię elektryczną i gaz w przemyśle mogących pozwolić na uniknięcie kosztownych inwestycji wytwórczych, lepsze wykorzystanie istniejących zasobów wytwórczych (zwłaszcza źródeł OZE) i paliw oraz zwiększenie bezpieczeństwa dostaw energii.
- c. Stworzenie sprzyjających warunków dla budowy **linii bezpośrednich** do rozwoju generacji zlokalizowanej blisko odbioru, minimalizującej wykorzystanie zasobów sieciowych.
- d. Ustalenie racjonalnych, ale też solidarnych opłat za budowę rozwiązań poza siecią (*offgrid*).
- e. Doprecyzowanie regulacji i określenie warunków umowy ramowej PPA oraz roli podmiotów uczestniczących w tym rynku we współkształtowaniu bezpieczeństwa energetycznego w ramach KSE.

5. **Ciepłownictwo i ogrzewnictwo**

- a. W ciepłownictwie systemowym konieczne jest **dostosowanie modelu regulacji** taryf sektora do nowych i dynamicznie zmieniających się uwarunkowań gospodarczych i ekonomicznych.
- b. Wyzwaniem staje się utrzymanie stabilności finansowej PEC w sytuacji gwałtownie rosnących cen paliw i wysokich cen CO₂. Należy dążyć do rozszerzenia działalności ciepłowniczej o świadczenie usług energetycznych, obejmujących między innymi komfort cieplny, zarządzanie energią itp.
- c. W tym celu konieczne będzie stworzenie funduszu gwarancyjnego dla PEC, który umożliwi **rozwinięcie kompetencji i wejście w rynek efektywności energetycznej**. Konieczne będzie również wspieranie rozwoju wiedzy i kapitału ludzkiego w zakresie instalacji, zaopatrzenia w ciepło i efektywności energetycznej.
- d. W ogrzewnictwie trzeba uruchomić na dużą skalę mechanizmy wsparcia związane z efektywnym wykorzystaniem energii elektrycznej w celu dostarczania ciepła, obejmujące również efektywność energetyczną. Ważnym elementem powinno być szczególne wsparcie rozwoju pomp ciepła w starszych budynkach.
- e. Nie później niż w 2026 r. (zgodnie z Re-PowerEU) trzeba wprowadzić zakaz instalowania kotłów na paliwa kopalne w nowych budynkach.

6. **Paliwa kopalne**

- a. Istotne będzie **racjonalne kosztowo wykorzystanie istniejącej węglowej infrastruktury wytwórczej** – w celu ograniczenia roli gazu ziemnego. Ważne, by zaktualizować perspektywę wykorzystania węgla zarówno w elektroenergetyce i ciepłownictwie, jak i w całej gospodarce, tak aby obecne zawirowania związane z atakiem Rosji na Ukrainę nie stały się pretekstem do opóźnienia transformacji w kierunku zeroemisyjnym.
- b. **Gaz powinien być traktowany wyłącznie jako paliwo uzupełniające**. Polska powinna podjąć działania ograniczające użycie gazu w sektorach gospodarki – ogrzewaniu, ciepłownictwie, przemyśle, transporcie i elektroenergetyce.

7. Analityka i dane

- a. Ważne jest utworzenie **transparentnej platformy informacyjnej** z danymi nt. sektorów gazowego, naftowego, stanu energetyki. Społeczeństwo powinno być regularnie informowane m.in. nt. zapasów gazu, węgla, wartości kontraktów. To ważne, aby unikać spekulacji i paniki. Informacje są obecnie częściowo dostępne, ale nie są zunifikowane i są prezentowane w zdezagregowanej formie.
- b. Konieczne jest pilne wsparcie finansowe i kadrowe Urzędu Regulacji Energetyki, aby szybciej i sprawniej realizował zadania powierzone regulatorowi.

8. Finansowanie

- a. Konieczne jest pilne przeznaczenie **wszystkich środków** wpływających do budżetu państwa ze sprzedaży uprawnień EU ETS **na niskoemisyjne inwestycje, zmniejszanie udziału paliw kopalnych oraz wsparcie wrażliwych odbiorców**. Poszczególne źródła finansowania - Fundusz Modernizacyjny, Krajowy Plan Odbudowy, Feniks, Fundusz Transformacji Energetyki - powinny być ze sobą skoordynowane i się wzajemnie uzupełniać.
- b. Istotne jest opracowanie skutecznego planu przeciwdziałającego rozszerzaniu ubóstwa energetycznego.
- c. Pieniądze z KPO należy przekierować przede wszystkim w stronę ograniczenia skutków energetycznych wojny Rosji przeciw Ukrainie i wsparcia osiągnięcia neutralności klimatycznej.

Eksperska Rada
ds. Bezpieczeństwa Energetycznego
i Klimatu

Kontakt

Klaudia Wojciechowska, Manager ds. relacji zewnętrznych

klaudia.wojciechowska@forum-energii.eu

+48 691 022 426

www.rada-energetyczna.pl